

DOINA CHERECHEȘ

Doina Cherecheș (n. 1955, comuna Solovăstru, Mureș) a absolvit Facultatea de Medicină Carol Davila din București, promoția 1982, lucrând apoi ca medic în orașul Alexandria, Teleorman.

Primele ei texte au fost publicate în ziarul *Teleormanul liber*, în cadrul rubricii *Sfatul medicului* (1996). Patru ani mai târziu, a debutat editorial cu volumul de versuri *Zborul uitării de sine* (Editura Eurovida), revenind la poezie cu volumul *Sfârșit de vară* (Editura Nico, 2014) după un excurs în spațiul prozei. Doina Cherecheș a semnat romanele *Întoarcerea* (Editura Nico, 2008), *Iedera* (Editura Nico, 2013) și *Străinul din oglindă* (Editura RAO, 2018). Un al patrulea roman, *În calea destinului*, este în curs de apariție.

A obținut mai multe premii naționale la concursuri de creație literară. Pentru manuscrisul romanului *Iedera*, i s-a decernat în 2011 premiul Saloanelor Liviu Rebreanu. Publică proză și poezie în principalele reviste de cultură din țară. ■

DOINA CHERECHEȘ

Călătoria

Când pleacă viorile.
F. Mauriac

… la cald.

În compartimentul de tren de clasa a doua, călătorii se priveau cu fețele alungite de oboseală și cu pleoapele îngreunate de nesomn. Câțiva picoteau. Înăuntru era un aer stătut și acrișor, spațiul fiind ocupat de prea multe persoane.

Era prima călătorie pe care Iedera o făcea pe o distanță mai mare; până atunci, circulase doar în zona natală, adică de la Reghin până la Deda sau de la Reghin până la Târgu Mureș, în timpul zilei și cu un tren personal, deși prinsese și vremea mocăniței.

Acceleratul mergea cu o viteză ameţitoare, despicând întunericul nopţii şi solicitându-i la maximum atenţia. Situaţia îi impunea o adaptare rapidă, lucru mai greu de realizat, dar nu şi imposibil.

Îmbrăcată în negru, pentru că nu trecuse decât puţin timp de când îi murise mama, părea ea însăşi un petic de noapte. Nu scosese încă nicio vorbă şi la prima vedere părea calmă şi indiferentă, dar simţurile îi erau la pândă, precum cele ale unui animal hăituit, gândindu-se că orice moment de neatenţie ar putea să o coste scump. Instinctul de autoapărare se retrase şi brusc o cuprinse teama.

Nu trecuse multă vreme de când citise undeva că frica reprezenta preţul oricărei călătorii. Luase afirmaţia ca pe ceva abstract, neînţelegând ce dorise să spună autorul prin acele cuvinte. Acum, însă, îi picase fisa, deşi mai în dungă şi cu un contact uşor bruiat. Numele autorului nu şi-l amintea în ruptul capului şi nici titlul cărţii, aşa cum, la acea oră şi în condiţiile date, nu putea să-şi amintească mai nimic prompt şi exact. Poate că şi numele său, spus repede şi, apoi, repetat în ordine inversă, i-ar fi dat puţină bătaie de cap, darămite lucrurile mai complicate.

O luă cu frig, ceea ce-i aminti de o altă informaţie abstractă pe care o citise probabil în aceeaşi carte, deoarece noţiunile prea se legau între ele, şi anume că frigul ar fi o chestiune de decizie. „Decizia cui?", tresări şi se foi pe locul numerotat, dar privirea îi rămase aţintită drept înainte. Îşi încleştă maxilarele, semn că îşi impunea să reziste.

La câte i se întâmplaseră mai înainte, nu se putea spune că nu avea o anumită experienţă de viaţă şi, cu toate acestea, nu cunoscuse până atunci tensiuni psihice atât de puternice, fiind mereu înconjurată de-ai săi şi, prin urmare, oarecum ocrotită. Acum însă, era pe cont propriu. Încordarea sa interioară cunoştea adevărate paroxisme, momente în care simţea nevoia să se retragă, dar unde anume? Noroc cu trenciul pe care şi-l atârnase în cuiul de deasupra. În poalele acestuia îşi acoperea în răstimpuri faţa, încercând să se liniştească.

Trenciul era singurul său articol de îmbrăcăminte care nu avea culoarea neagră. Era un bej spălăcit de la cât îl purtase

și-l spălase. Ar fi dorit să-și cumpere unul nou, dacă tot trecuse la doliu, dar nu-i mai ajunseseră banii. Nana ținuse s-o liniștească, spunându-i: „No, lasă, Iederă, nu-ți faci inimă re' pintru lucru de nimic, că jelea omului nu stă în haine, ci în suflet". Apoi îi prinsese la rever o panglică din atlas negru.

După ce fu sigură că și-a fixat bine pe față masca stăpânirii de sine, se expuse din nou privirii celorlalți. Prospețimea chipului nu era greu de procurat, pentru că avea o vârstă destul de fragedă, dar seninătatea era impusă, de parcă în ascunzătoarea din spatele trenciului participase la o adevărată ședință de psihoterapie.

La un moment dat, dialogul dintre călători o făcu să mai uite de sine și să se relaxeze puțin. Tonul discuției îl dădu un țăran îmbrăcat în cioareci: „No, da' stați un'e vă pun io, mama vostă de băgaje, cum mi-ați mâncat voi sufletul și viața!", spuse el și își înghesui unul în celălalt desagii pe care și-i lăsase pe culoarul de trecere. „Numa' greutăți pistă greutăți, iară trenul aista mere și mere, de parcă ne-ar scoate afară din lume, da' nu și ajunje odată un'e trebe", spuse tot el și căută din ochi pe cineva cu care să intre în vorbă.

Ceilalți călători nu se arătară dispuși să dialogheze; doar grăsana de vis-à-vis ce mai întreținu cheful țăranului încurajat de aspectul binevoitor al feței sale bucălate și surâzătoare. Puțin lucru, dar tot îi dăduse apă la moară, așa că țăranul continuă: „Mie mi s-or clătinat creierii în cap di la atâta zdruncinătură și-s gata obosît, că io și muierea me' ne-am suit tomna' di la Baia Mare. De fapt, am pornit-o și mai din sus, di la Negrești-Oaș, dacă ai auzît dumneata de numele ăsta de localitate", spuse el și fixă cu aviditate privirea tăcutei sale interlocutoare.

De data aceasta, grăsana îi zâmbi de-adevăratelea. Apoi, dădu neutru din cap și-și mută privirea în altă parte, astfel că vorbărețul fuse obligat să se lase păgubaș, dar nu înainte de-a mai spune: „No, dacă n-avem ce face, ne-om mai hodini o țâră, că nu-i rost să ajunjem repide și noaptea asta-i lungă cât un capet de lume. De ieri de dimineață ne-am apucat să ne pregătim pintru drum și de-asta muierea doarme dusă", își scuză el soția și, grijuliu, o ajută să-și așeze mai bine capul frumos în poala sa, ocrotind-o ca pe un copil.

Nevasta țăranului era tânără și frumoasă. Dormea un somn adânc, din care nu se trezea decât atunci când trenul trecea peste încheieturile șinelor, huruindu-se și clătinându-și întreaga fierărie. Abia atunci, femeia își sălta puțin capul și se uita mirată în jur. „Î-hî”, rostea scurt și, dându-și seama că se afla în prezența unor persoane străine, se ridica repede și își revizuia ținuta. Mai întâi, se ștergea de salivă, pentru că avea obiceiul să doarmă cu gura întredeschisă, după care își aduna în jurul coapselor pliurile fustei înflorate și cu mai multe rânduri de panglică aplicate pe poale.

La mersul lin al trenului, pe femeie o lua iarăși somnul și își punea capul pe cioarecii bărbatului său, care o primea cu drag, netezindu-i basmaua plină de trandafiri roșii. De sub marginea acesteia, zulufii părului negru și cârlionțat îi ieșeau mereu la vedere, încadrându-i fața albă și netedă ca de porțelan. Înăuntru era cald, dar până să adoarmă, femeia se zgribulea în grosimea jerseului ei de lână, prin care abia i se bănuiau sânii mici și abia dați în pârg. După ce adormea, poziția îi era mult mai lejeră, lăsând să i se vadă bluza albă și îndantelată, ce-i înconjura gâtul lung și delicat ca un lujer. Era frumoasă și când dormea, dar de-abia așteptai să-i revezi uitătura mirată a ochilor negri și jucăuși ca două mărgele.

Purtându-i de grijă, bărbatul nu avea niște gesturi prea fine, dar care trădau, totuși, o anumită tandrețe, ceea ce o făcu pe grăsană să comenteze: „No, așe, așe, că focu’ mare îi numa’ la tinerețâ și tote se petrec odată cu ea. Mai pe urmă, vin socotelile și ne întrebăm di ce-o fost așe și nu altfel, da’, de lămurit, slabă nădejde. Fain îți mai stă, omule, că-ți ții nevasta în brațe, ca să se hodinească la drumu’ ăsta lung. Ți-i aminti cu drag la bătrânețâ, cân’ fitecine se uscă mai ceva ca vreju’ de fasole”, spuse aceasta, admirativ.

Vorbele grăsanei îi merseră țăranului direct la inimă și grija sa spori pe dată, străduindu-se să-i acorde neveste-sii și mai multă atenție.

„No, vezî, ț-o prins bine învățătura me’!”, se lăudă singură grăsana și dădu ocol cu privirea, ca să surprindă reacția celor din jur.

Lângă tânăra pereche stătea un bărbat mai în vârstă, care abia mustăci, dar suficient ca grăsana să se ambaleze și mai tare: „No, n-am dreptate, domnule dragă?”, întrebă ea cu un aer șugubăț.

Cel vizat dădu din cap, dar nu se lăsă antrenat în discuție.

Și poate că tot ce spusese grăsana până atunci nu fusese altceva decât o scurtă introducere la ceea ce dorea, de fapt, să afle și anume ce era în desagii cei vărgați de pe mijlocul culoarului de trecere. Curiozitatea îi deveni cu atât mai mare cu cât țăranul făcea ce făcea și iar se uita înspre desagi, potrivindu-i cât mai bine sau pipăindu-le conținutul cu mâna.

Până la urmă, grăsana îl întrebă direct: „Da’ ce duci, omule, în atâta desăgăraie, că dacă mă apucă vreo nevoie, io totă mă hodorogesc până să ajung la ușă?”, spuse aceasta, cu destulă revoltă în glas.

„Așe iaste?”, întrebă, susținându-și singură punctul de vedere, dar nimeni n-o luă în seamă.

„No, mătușă, stai liniștită, că mintenaș facem loc, ca să nu fie cu supărare”, spuse țăranul și se repezi să-și dea desagii mai într-o parte, dar nu reuși să-i miște prea mult din loc. „Grei, grei tare, nu-i așe?”, comentă grăsana, pe care nu necesitățile fiziologice o presau, ci curiozitatea de-a afla ce conțineau desagii. „Ie, grei din cale-afară, că-s plini cu pietre”, se făli țăranul. „Cu pietre? Tulai, Domne! Așe ceva n-am mai auzît până amu, ori dumneata îți bați joc de mine?”, deveni grăsana brusc suspicioasă. „Io nu te duc cu vorba, mătușă, și-ți spun adevărul că aicea am numa’ pietre. Vai de oscioarele mele până le-am suit în tren. La coborâre, e întotdeauna mai ușor, că rostogolesc desagii și le dau drumu’ să se de-a dura pe peron. Apoi, câte o piatră se mai sparge, da’ nu-i pagubă mare.”

Grăsana se arătă mirată, dar și reticentă în a-i da țăranului crezare: „D’apoi ce-ați pățît, oameni buni, să vă deșălați cu atâta greutate, cân’ pietre se găsesc pe tote drumurile? Io de-abge amu aflu că oamenii se îndeletnicesc și cu căratul pietrelor, pintru că, vorba aia, cât trăiești, tăt înveți, ca mai apoi să mori de prost. Multe am auzît la viața me’, da’ asta cu pietrele îi de totă minunea”, spuse ea și râse cu atâta poftă, încât începu să-i

tremure bărbia dublă. „Ei, mătușă, dumneata te miri dejeaba, că nici pietrele nu-s tote de-o modă și ai să vezi ce scot io de-aici”, spuse țăranul și se repezi să dezlege baierele multicolore ale desagilor.

La început, nu se văzu decât un ghem din hârtii de ziar, pe care țăranul îl tot desfăcu până rămase în mână cu o piatră de o frumusețe sălbatică și rară, ceva semănând cu un vârf de munte, de pe care coborau povârnișuri albe și strălucitoare, de parcă o bucată de stâncă fusese dislocată din locul ei natural și redusă la dimensiunile pe care să le poate cuprinde palma unui om.

„Uaaau!”, exclamă Iedera din colțul său, de data aceasta cu forța ce atrăsese toate privirile.

Țăranul părea însă hotărât s-o convingă doar pe grăsană de valoarea *pietrelor* sale și, ca atare, i se adresă doar acesteia: „No, amu ce mai zîci, mătușă, de ceea ce am io în desagi? Place-ți ori ba? Îs pietre sau bijuterii? Numa’ la Baia Sprie găsești așe ceva șî, ca să le scoți din carieră, îi muncă, nu jucărie”, spuse țăranul cu încântare și roti piatra ca s-o privească și ceilalți călători.

Grăsana se holbă prima, dar nu renunță complet la atitudinea sa de mai înainte, fiind probabil mai arțăgoasă din fire: „O fi, da’ până la urmă, tăt piatră i se zîce”, bătu ea doar pe jumătate în retragere și începu să-și frământe mâinile, de parcă mintea nu-i mergea decât însoțită de un gest oarecare.

Țăranul se ambiționă și scoase din desagi încă două pietre, pe care le plimbă prin fața grăsanei ca pe niște jucării de ademenit copiii: „Mătușă, da’ de asta sau de asta, ce mai zîci?”, întrebă el, cu înflăcărare. „No, nimic de zîs, tote-s faine, d-apoi cine să le cumpere șî mai ales ce să facă cu ele?”, nu se dădu ea nici acum bătută. „O, Domne! Cine? Le cumpără oamenii cu dare de mână ca pe pita caldă. Nu facem față la câtă cerință există din partea celor care știu să prețăluiască ce-i frumos pe lume. Ăsta-i ultimul transport din an, că toamna bate la ușă și se gată sezonul de plimbare la Marea Neagră”, sfătoși țăranul, lăudându-și marfa.

Pe grăsană, însă, tot n-a convins-o: „O, ferească-mă Sfântu’ și Maica Precistă, ca să nu-mi pierd mințîle și să ajung să târguiesc pietre! Omule, cu totă fala dumitale, io nu ț-aș da nicio

piţulă găurită pe ce ai în perechile astea de desagi", conchise femeia şi tăie aerul cu latul palmei, pecetluindu-şi astfel hotărârea.

Se înroşise toată şi de pe frunte începuseră să-i curgă broboane de transpiraţie, deoarece în ciuda masivităţii sale, avea o fire energică şi nu scotea un cuvânt fără să gesticuleze şi să se foiască. Îşi agita mai ales mâinile, pe dosul cărora se aflau pernuţe de grăsime.

Lângă grăsană stătea un ofiţer de marină, care nu mai ştia cum să se ferească din calea mişcărilor iuţi şi neprevăzute ale femeii. Aceasta îi observă disconfortul şi încercă să se scuze: „No, da' stai liniştit, dragu' mătuşii, şî nu te sfii de mine, că doră io am ficior de vrâsta dumitale. La el mă duc amu, că-i cheferist la Bucureşti şî mi-o zîs că mă aşteaptă-n gară", spuse aceasta şi se retrase mai pe locul ce-i era rezervat. „A, da, e ceferist băiatul dumitale?", se dădu şi ofiţerul în vorbă. „Ie, îi cheferist, mânca-l-ar mama. Amu mă duc întâiaşi dată la el. Am stat în cumpănă dacă să mă pornesc sau nu la aşe drum lung, da' n-am avut de ales, că mi-o înmuiet inima, zîcându-mi: «Mamă, să n-ai nicio grijă, că trenurile-s pe mâna me', iar pe ăl de te aduce pe dumneata la Bucureşti, nu-l lăs să se clintească di pe şînă până nu pui piciorul pe pământ». No, nici c-am avut putere să mă împotrivesc la aşe făgăduinţă şî iată-mă-s suită-n tren! Ispravă, nu glumă, că doră-s bătrână şî mă mişc anevoie. Nu-i vorbă că-s şî grasă, că aşe-i neamu' nost, oameni învăliţi şî buni de gură. Mă vezi şî pe mine cât vorovesc, deşi mi se zbate inima ca unui pui de găină, până m-oi vidé scoborâtă din tren. Şî asta, mai cu samă din pricina desagilor pe care ni i-or pus rumânii ăştia în cale. Auzi şî dumneata, că-s burduşiţi cu pietre!", se plânse grăsana ofiţerului, ca şi cum cei despre care era vorba nu mai erau de faţă. „Ei, nu te mai gândi şî dumneata numai la rău, că se rezolvă lucrurile", o încurajă ofiţerul, scump la vorbă şi poate şi dornic să iasă din discuţia în care se lăsase antrenat fără prea multă tragere de inimă. Grăsana, însă, nu-l slăbi deloc: „No, vezi câte afli dacă te preumbli? O-io-io, auzi că pe lumea asta se vând până şî pietrele! Când i-oi povesti la al meu, n-o să-mi dea crezare. Până în ultima clipă, el o pus la îndoială şi faptul că-mi iau lumea-n cap şi mă duc la Bucureşti, da' îs aici şî pe-aci mi-i drumu'!

Dacă-i vorba să-mi văd ficioru', tai lumea-n două, nu doar palma asta de loc. La București l-o dus soarta pe ficioru' meu, acolo mă duc după el, că de-a curmezîșul vieții te pui doar ca să nu stai cu mânurile-n sân, că n-ai de ales și o urmezi ca orbul. Cine ar fi crezut că sîngurul meu copil se va duce în ălalalt capet de țară?", sporovăi mult grăsana, dar fără să fie plictisitoare, pentru că felul ei de-a povesti era învăluitor și plin de șarm.

„Cine ar fi crezut?… Celălalt capăt al țării", decupă mintea Iederei doar aceste cuvinte și le puse pe seama situației proprii. Din piept, îi scăpă un suspin, pe care îl înăbuși, însă, cât putu de repede.

Ofițerul închise ochii, dând impresia că a adormit într-o clipită. Îl obosise sporovăiala grăsanei, el neavând de felul său niciodată prea mult chef de vorbă. Își căută o poziție cât de cât comodă, sprijinindu-și capul de speteaza banchetei și lungindu-și picioarele până de partea cealaltă a compartimentului. „Ioi, m-oi mai ostoi cu vorba, că te-oi fi obosît, domnule dragă", spuse grăsana și se întoarse întru totul cu fața spre ofițer. „A, nu", negă acesta de formă. „Ioi, da' io de-abge amu te văd pe dumneata cât ești de ferchezuit. Da'un'e meri așa de pus la punct, dacă nu ți-i cu supărare întrebarea?", se mai interesă grăsana, vădit impresionată de aspectul îngrijit al ofițerului. „La Constanța", răspunse acesta plictisit și, întorcându-se într-o parte, strânse din pleoape.

Aceasta fusese toată animația serii, după care se întinseră ore bune și lungi de așteptare, când nimeni nu mai spuse o vorbă.

Pentru câteva minute, Iedera nu mai simți că se află în tren. Chipul și ținuta ofițerului de marină o urmăreau îndeaproape, permițându-i un scurt răgaz, în care gândurile o duseră în altă parte. Medita…

… la început de carieră, aproape toți ofițerii au un soi de infatuare, apărând ca scrobiți și scoși din cutie, dorind parcă să-și șteargă urmele condiției modeste din care se extrag cei mai mulți dintre ei. Au și o anumită rigiditate și sunt mereu în poziție de drepți sau de salut. În timp, unii devin mai relaxați, însă cei mai mulți nu reușesc această performanță, având parcă înscrisă pentru totdeauna în tocurile pantofilor mișcarea de *stânga-*

împrejur sau atitudinea de *să trăiți, tovarășe comandant*! Puțin mai altfel stau lucrurile pentru cei care provin din familii cu tradiție în acest sens, ștafeta predându-se din tată-n fiu cu lejeritatea unui exercițiu îndelung practicat.

Se gândi imediat la Matei, fratele său, căruia milităria nu-i intrase chiar până-n măduva oaselor, știind să fie cald și înțelegător cu ai săi, fapt pentru care bocancii de instrucție îi rămâneau pe prețul de la intrare.

Gândul care îi distrase puțin atenția trecu repede și ea reveni la prezent, unde situația nu era nici pe departe roz sau confortabilă,

Compartimentul de tren de clasa a doua avea locurile înghesuite și aerul deveni greu respirabil.

În percepția temporală a copilei, orele se învălmășeau de-a binelea, pierzându-se precum capătul de fir într-un ghem încâlcit. Timpul părea măsurat doar de zgomotul monoton și sacadat al roților de tren. *Dâ-gâ-dâm, dâ-gâ-dâm, dâ-gâ-dâm*, auzise întreaga noapte…

Amorțise stând nemișcată ore în șir și îl privea cu invidie pe ofițerul de marină, cu picioarele lui lungi și slăbănoage strecurându-se prin orice colțișor liber. Se tot gândea că atunci când se va ridica, acesta ar putea să se frângă, într-atât părea făcut numai din segmente subțiri și lipsite de rezistență.

Toți călătorii stăteau în poziții incomode, fiecare căutând să-și sprijine capul de ceva, în condiții de oboseală, acesta devenind partea cea mai grea a corpului. Regula nu părea însă valabilă și pentru bărbatul mai în vârstă, al cărui cap părea susținut nu de corpuri vertebrale mobile, ci de un arc de oțel. Avea o privire ca de uliu și se uita la colegii săi de compartiment cu o malițiozitate nedisimulată. Fusese tăcut toată seara, concentrându-și parcă energia care să-l țină treaz în timpul nopții. Pe genunchi ținea un pachet voluminos care, după formă, părea plin cu cărți. Îl supraveghea în permanență, neluându-și mâinile și aproape nici ochii de la el.

După ce își găsiseră un reazem pentru cap, oamenii ațipiră pe rând și nimeni nu se mai sinchisi de poziția în care se afla. Cu excepția ofițerului, deșirat în atitudine precum piesele

dintr-un joc de lego, și a domnului cu pachetul de cărți pe genunchi, ceilalți se ghemuiră, adunându-și picioarele pe sub ei. Grăsana nu-și permise acest lucru și stătea cu ele spânzurate, cu încheieturile umflate butuc și colăceii de grăsime la vedere.

Femeia cea tânără dormea dusă. Nu se clintise mai toată noaptea din poziția în care apucase de cu seară, punându-și capul mic în poala bărbatului său, dar se descurcase și el, prinzând câte un pui de somn, cu fața lăsată pe umărul ei.

Grăsanei îi fusese cel mai greu să-și găsească o poziție în care să adoarmă, dar până la urmă izbutise, depărtându-și puțin picioarele și cuprinzându-și în mâini abdomenul ca de femeie gravidă.

Te-ai fi așteptat ca ofițerul de marină să aibă cea mai bună condiție fizică și să facă față cel mai bine împrejurărilor neprielnice de călătorie sau poate că rezistența sa tocmai în asta consta, în a dormi netulburat oriunde și oricum. Începuse să pufăie, în timp ce profilul cu buze subțiri și cu nasul ca tăiat în linie dreaptă abia i se mai zărea în lumina slabă a compartimentului.

În fața acestei capitulări generale, privirea bărbatului în vârstă, cel cu pachetul de cărți pe genunchi, deveni de-a dreptul triumfătoare și el își roti capul, uitându-se cu satisfacție la cei adormiți.

Doar el și Iedera mai rămăseseră în stare de veghe. Întâmplător, li se întâlniră privirile și o uitătură ca de acvilă o copleși pe fată. Ea închise automat ochii, neîndrăznind să-și înfrunte *adversarul* de ocazie. Printre pleoapele ușor întredeschise, continuă însă să-l studieze, ajungând la concluzia că nu putea să fie decât un misionar sau ceva pe aproape, oricum, un om care primise o sarcină specială și nu-și permitea s-o rateze. ■

(fragment din romanul *Iedera*, Editura Nico, 2013)